

Самостійна робота студентів виконується під керівництвом викладача і передбачає курацію хворих, навчання догляду за хворими, участю в операціях, проведення інструментальних досліджень, перев'язках. Студенти починають вивчення теми заняття після досконалого знайомства з методичними посібниками. Частіше такий вид роботи проводиться у дні ургентних чергувань клініки щодо надання невідкладної допомоги населенню. Студенти оволодівають необхідними практичними навичками, працюють у приймальному відділенні, маніпуляційному кабінеті, перев'язочній, а також у палатах хірургічного відділення, безпосередньо біля ліжка хворого. Контролює ефективність засвоєння практичних навичок черговий викладач. Він же приймає відпрацювання практичних занять під час ургентного чергування.

Особливе значення надаємо вивченню медичної міжнародної термінології.

У назву науки — хірургія — закладений зміст (*chir* — рука, *ergon* — праця). Проте, хірургія не тільки "рукоділля". Це комплекс чинників, які треба знати теоретично і оволодіти ними практично, щоб підійти до хворого із скальпелем у руці. Хірургічним маніпуляціям починаємо навчати студентів з першого заняття — від початкових елементарних дій до найскладніших. Супроводжуємо хірургічну маніпуляцію міжнародною латинською назвою. Принцип термінологізації навчання викликаний розширенням міжнародних наукових зв'язків і, крім того, деонтологічними потребами.

Для оптимального оволодіння міжнародною термінологією з хірургії використовуємо можливості самостійної роботи студентів як на заняттях, так і в позанавчальний час. Пропонуємо студентам тематичне вивчення термінології. Для підбору термінологічного матеріалу рекомендуємо використовувати підручники з хірургії та посібники з латинської медичної термінології, створені викладачами інституту. Багатий термінологічний матеріал і список термінотворчих елементів допомагає розкрити зміст терміна, а за необхідності створити дво- і багатокомпонентні чи кількаслівні терміни. Студентам пропонується відібрати терміни, пов'язані з темою, що вивчається, записати їх і завчити. Так, при розгляді теми "Панарицій" слід знати латинські найменування *incisio, digitus, unguis, pus, pyon, abscessus*. При розгляді запалення студенти називають ознаки нозологічної форми латинською мовою, визначені ще К.Цельсом (*calor, dolor, rubor, tumor, function loese*).

Самостійна робота такого об'єму привчає студентів до творчої праці.

Кінцевою формою контролю знань студентів з хірургії є іспит. Останній складається з практичної частини, тестування і теоретичної частини. Практична частина контролює рівень засвоєння студентами практичних навичок. Тестування проводиться за допомогою підсумкового тестового контролю.

Недоліки оволодіння студентами знаннями і вміннями із загальної хірургії обговорюються на кафедральних засіданнях у кінці навчального року і накреслюються заходи щодо їх усунення та вдосконаленню викладання курсу загальної хірургії.

ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК З АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ЛІКАРЯМИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

В.К.Лихачов

Основне завдання вищої медичної школи — підвищення якості підготовки спеціалістів. На це можуть впливати як внутрішні (особистість студен-

та), так і зовнішні (організація навчального процесу) фактори. Внутрішні фактори можна активізувати, підвищуючи мотивацію студентів до навчання; зовнішні фактори — удосконалюючи методику навчання.

Підготовка лікаря загальної практики на 6 курсі медичного факультету повинна формувати системи теоретичних знань, навичок і умінь для вирішення складних, часто нестандартних професійних задач. Для цього в навчальному процесі необхідно створити атмосферу творчості, яка сприяє активності, самостійності в роботі, виховує інтерес до навчання, дисциплінує мислення.

Під час кожного семінарського заняття студенти роблять реферативні повідомлення з актуальних проблем акушерства і гінекології, самостійно підбираючи і вивчаючи періодичну літературу із спеціальності. Таким чином, студенти вчаться знаходити нові джерела знань, аналізувати їх, висловувати власні ідеї. Досвід показує: якщо студент не опанував навичками самостійної роботи з літературою, не навчився самостійно думати і проявляти ініціативу, то з початком роботи лікарем він може перетворитися на звичайного ремісника.

Велику увагу в підготовці студентів 6 курсу ми надаємо засвоєнню ними професійних навичок. Опанування навичками складається з 4 послідовних етапів. Перший етап — вивчення методичних рекомендацій щодо опанування практичної навички, другий — працювання кожного елемента під керівництвом викладача, третій — самостійна робота студента щодо формування навички, четвертий — оцінка якості оволодіння студентом даною практичною навичкою.

На кафедрі створені методичні рекомендації щодо опанування практичних навичок. Наприклад, при засвоєнні навички бімануального дослідження визначена мета — одержати інформацію про стан матки і придатків. При цьому студент повинен знати показання до дослідження, його методику і діагностичні можливості.

Унаслідок засвоєння навички студент повинен уміти пальпувати матку (оцінка її величини, консистенції, положення, рухомості, стану поверхні, болючості), придатки, визначити стан склепінь піхви, а також записати дані бімануального дослідження. У методичній розробці наведена детальна методика і техніка бімануального дослідження, а саме: положення хворої, особи, яка проводить дослідження, розташування пальців рук; викладено, як правильно виконати пальпацію матки, придатків, оцінити стан склепінь піхви.

При роботі із студентами викладач звертає увагу на засвоєння кожного елемента практичної навички. Після багаторазового проведення бімануальних досліджень атестаційною комісією проводиться оцінка ступеня опанування студентом даної навички.

Унаслідок такого підходу формування професійних навичок у студентів виступає як динамічний, послідовний процес від простого до складного, від одержання теоретичних знань до засвоєння навичок і їх закріплення за допомогою викладача та самостійної роботи. Необхідною складовою частиною практичної підготовки лікарів з акушерства і гінекології є оволодіння методикою надання невідкладної допомоги при станах, які потребують термінового втручання.

В акушерстві і гінекології такими станами найчастіше є :

— внутрішньоутробна гіпоксія плода;

- акушерські кровотечі (передчасне відшарування нормально розташованої плаценти, передлежання плаценти, кровотечі в послідовому та ранньому післяродовому періоді);
- тяжкі форми пізнього гестозу вагітних (нефропатія III ст., прееклампсія, еклампсія);
- емболія навколоплідними водами;
- серцево-судинна декомпенсація, набряк легенів;
- гостра ниркова недостатність;
- гостра печінкова недостатність;
- гіпо- і гіперглікемія у вагітних, хворих на цукровий діабет та їх новонароджених;
- токсико-септичні захворювання у вагітних, роділь, породіль і новонароджених;
- септичний шок;
- ускладнення трансфузійної терапії;
- "гострий живіт" у гінекології (позаматкова вагітність, апоплексія яєчників, порушення живлення пухлин матки яєчників, піосальпінкс, піоовар.).

Експертна оцінка випадків із летальним кінцем при вищезазначених станах показала, що в 25-30% випадків можна буде запобігти смерті жінок за рахунок більш кваліфікованих і рішучих дій лікарів. Резервами є покращання теоретичної та практичної підготовки лікарів, а також опанування ними методів і принципів організації ургентної допомоги в таких випадках.

Тому на кафедрі акушерства і гінекології УМСА велику увагу приділяють названим аспектам підготовки лікарів загальної практики. Так, виділені окремі теми семінарських занять з акушерських кровотеч, пізнього гестозу, тяжких форм екстрагенітальної патології у вагітних, післяродових септичних захворювань, гіпоксії плоду і асфіксії новонародженого, профілактики і лікування ускладнень трансфузійної терапії, "гострого живота" в гінекології.

На практичних заняттях детально розглядаються показання і умови для виконання операцій накладання акушерських щипців, екстракції плода за сідничний кінець, кесаревого розтину, плоруйнуючих операцій, надпівкової ампутації матки з відпрацюванням їх техніки на спеціальних фантомах, вивчених і виготовлених співробітниками нашої кафедри.

Отже, застосування названих методів навчання студентів із використанням об'єктивної оцінки оволодіння практичними навичками, відпрацювання способів невідкладної допомоги на фантомах, самостійної роботи студентів з науковою літературою дозволили підвищити ефективність засвоєння ними професійних навичок з акушерства і гінекології.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ НА КАФЕДРІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ

Г.А.Лобань-Череда, А.А.Литвин, І.М.Звягольська, В.І.Федорченко, В.О.Філіпов

Розвиток медичної науки і практики базується на вивченні фундаментальних наук, зокрема мікробіології, вірусології та імунології.

Навчальний процес на кафедрі проводиться на медичному, стоматологічному та медсестринському факультетах (підготовка лікарів та медсестер).

Основні форми навчального процесу на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології — це читання курсу лекцій, проведення лабораторних і